

מסורת הש"ס

(א) אֵלֶּה סֵפֶר מִן מִן נִדְהָ סוּף, (ב) וַיֵּלֶךְ דָּתָן, (ג) בִּלְמָּה לִּ: שָׁנָה כֹּכ, מִה, (תּוֹסֵפֶתָּהּ פִּי'א ה"ד), (ד) וַיִּפֹּ אֶשְׁטֹטֶט שֶׁל עֲנָבִים שֶׁהָן כְּרוּמִין עִם וּמְרֹה, עֲרוּךְ, (ה) וַיֵּכֶּ שִׁין לִדָּף טוּ, (ו) [שְׁפִירָשׁ, רֶשֶׁא],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הכי דמי וד"ה שמהין וד"ה תחתונה כשרה הד"ס:

מוסף רש"י

טפח על טפח ברום טפח, אהל קטן שהיה טפח אורך וטפח רוחב ורום חללו טפח, מביא את הטומאה, אם שבת מן המת צלז זה וכלי צלז זה הוא טמא כלי מתמת אהל המת (נדח כו.), וחוצץ בפני הטומאה, אם טומאה תחתיו וכלי על גביו הכלי טהור, והכי נקט על רום טפח דלי הוה חלל רומו פחות מטפח הוה טומאה רגלוא ונגדו למעלה עד לרקיע טמא כדאמרינן כהנו וחרוטנ (חולין קטו.) ולענין אהוי טומאה נמי לא מיימי דלוא אהל הוא (נדח טו.), סיככה כהלכתה, לטוכה (שבת מה.), ועטירה, יפה (בבבא ז.) בקרמין, פירשה זכריותו של צנעוס שקורין חוצריי"ן (שבת בבב.), ובסדינין המצויירין, לניס של פשתן (בבבא ז.) אפרסקין, פירסקיי צלע"ז (שבת מה.).

רבינו חננאל

כיון ששינוי העליונה כשרה והתחתונה פסולה, אמרי' וכמה יתא בין סוכה לסוכה, כמה יתא חלל בין סכך לסכך ותהיה התחתונה פסולה, אמר רב הונא טפח, שכן מצינו באהלי טומאה טפח, רב חסדא אמר ד' טפחים, שלא מצינו מקום פחות מד' טפחים, ושמואל אמר כלימור טפחים, כהכשרה, כלומר אין התחתונה פסולה עד שיחיה בעליונה הכשר סוכה, ודייקינן מדברי ר' יהודה דתני [אם] אין דיוורין בעליונה התחתונה כשרה, ואוקימנא בשאינה ראויה לדירה, מכלל דתנא קמא סבר אע"פ שאין העליונה ראויה לדירה כשרה, קשיא לשמואל, ושנינן אין אכל ראויה לדירה על

(א) הכי דמי כגון שהתחתונה נלמה מרובה מהתמה והעליונה חמשה מרובה מללטה וקיימי תרווייהו צמוך כ' עליונה כשרה והתחתונה פסולה הכי דמי כגון דסרווייהו ללסן מרובה מהמתן וקיימא עליונה צמוך כ' פשיטא תחתונה כשרה ועליונה פסולה איצטריכא ליה מ"ד

ניגור דילמא מצטרף סכך פסול כו'.
ול"ג בהא סיומא וכגון דקיימא עליונה כו'.
ופירושו שמהין כשרות ה"ד כגון שהתחתונה חממה מרובה דסכך דידה כמאן דלימיה הוא דתרווייהו מתכשרן בסכך העליון והוא דקיימא עליונה צמוך כ' לארץ דהוי סכך כשר אף להכשיר תחתונה:
שמהין פסולות כו' וקיימא עליונה למעלה מר'.
לגגה של תחתונה שהיא קרקעיתה של עליונה:
תחתונה כשרה ועליונה פסולה ה"ד כגון שהתחתונה נלמה מרובה כו'.
דסכך של עליונה לאו סכך הוא ולא מיפסלה תחתונה משום סוכה תחת סוכה ועליונה פסולה משום דחממה מרובה מללטה וכגון דקיימי תרווייהו צמוך כ' לארץ דליי עליונה למעלה מעשרים אף תחתונה פסולה משום דמצטרף סכך פסול צהדי כשר משום דסכך למעלה מעשרים פסולה אכל כי קאי צמוך כ' ליעטרף וצלנד שלא יהא נלמה מרובה מתחתה דתפסיל תחתונה משום סוכה תחת סוכה:
ה"ד דתחתונה פסולה.
משום סוכה תחת סוכה:
וקיימא עליונה צמוך כ'.
לגגה של תחתונה דהוא קרקעיתה דעליונה:
פשיטא.
דכי חד מנייהו חממה מרובה לאו סוכה תחת סוכה יהא ומאי אשמעינן רבי ירמיה:
תחתונה כשרה ועליונה פסולה איצטריכא ליה.
כדקיימא עליונה צמוך כ':
מ"ד ניגור.
למיפסל תחתונה משום זמנין דקיימא עליונה למעלה דלא מסיק אלעתיה למיחש לתחתונה משום לירוף פסול עס כשר ומדחוי לעליון חממה מרובה סבר כמאן דלימיה הוא ולא פסיל לתחתונה קמ"ל דלא גזרינן הא אטו הא:
וכמה יהא.
הפסק בין סכך לסכך

ותפסול תחתונה משום סוכה תחת סוכה דלא נימא חד סוכה הוא:
טפח.
אכל צליר מטפח חד סככה הוא:
טפח על טפח צרום טפח מציא אם הטומאה וחוצץ צפוי הטומאה.
הלכה למשה מסיני הוא אכל פחות מטפח לא מציא ולא חוצץ לא מציא את הטומאה [אם] טומאה תחת ראשו אחד וכלים תחת ראשו שני והיא קורה ארוכה ורחבה טפח וראויה להציא טומאה לא מיימי משום דליכא רום הפסק טפח ממנו ולקרקע ולא חוצץ אם יש כלי על גבה כנגד הטומאה אפילו עד לרקיע טמא דטומאה רגלוא שאין לה אהל טפח צוקעת ועולה:
שלא מלינו מקום חסוב.
להיות רשות לעצמו לא כרמלית ולא רה"י פחות מארבעה כדאמר צינאות השבת (דף קיג ז.) והכל נמי לאו רשות לעצמו היא לאקרויי סוכה תחת סוכה:
דהכשרה כך פסולה.
משום שמי סוכות פסלה קרא וכי לית בה צעליונה הכשר סוכה לאו סוכה היא ולא פסלה:
אי נימא דיוורין ממש.
שאין בה אדם:
אטו דיוורין גרמי.
מכל מקום סוכה תחת סוכה היא:
אלא לאו שאינה ראויה לדירה והכי דמי דלא גבוי י' מלל דס"ק כו'.
וקשיא לשמואל מדרבנן:
כי אהא רב דימי אמר אמרי צמערצא.
האי אין ראויה לדירה דקאמר ר' יהודה לאו פשאין גבוי קאמר דא"כ לת"ק נמי כשרה אלא כשאין צריאה וחזקה לקבל כסמות וכרים של עליונה ולישן תחתונה כשרה מהאי טעמא דשמואל דכהכשרה כך פסולה וכיון דעליונה לא חזיא למידר בה שהרי אין תחתונה מקבלתה לא פסלה:
ופרכינן מכלל דס"ק סבר כו'.
סוף סוף שמע מינה דרבנן לית להו דשמואל והוא הדין לשאינה גבוייה כו':
ומשני איכא צינייהו כו'.
דרבנן סברי כיון דיכולה לקבל צדוחק שם סוכה על העליונה ומיפסלא התחתונה ורבי יהודה סבר כיון דליכא תשמישא להדיא לאו שם סוכה עלה דעליונה:
בתרגי' הנשר.
שלא יהו עליון וקיסמין נושרין על שלחנו וסדין דבר המקבל טומאה הוא ופסול לסכך כדלקמן (דף יא.).

או שפירם על גבי קינוף.
כלומר או אפילו לא פירסו מפני הנשר אלא לנוי על מטמו:
על גבי קינוף.
הן ד' קונדיקין לד' רגלי המטה וגבוהין ומניח כלונסות מזה לזה על גביהן ופורס עליהן סדין ומרחיקן מן הסכך דהשתא לא משום מסכך כדבר המקבל טומאה מיפסלא דהא לאו לסוכרי שעתם התם:
פסולה.
משום דאינו יושב צסוכה דאהל מפסיק צינייהם:
אכל פורס הוא על גבי נקליטי המטה.
שאינן אלא שנים והן יושאין צאמצע מטה אחד למראשותיה ואחד לרגליה ונותנין כלונסא מזה לזה ופורסין עליו סדין והוא משפע לכאן ולכאן ומשום דאין לה גג טפח רחב למעלה לא מיקרי אהל:
גב' ל"ש אלא מפני הנשר.
דשויה סכך להגין הלכך מפסיל משום מקבל טומאה:
אכל לנאותה.
אין שם סכך עליה וכשירה.
וי"מ טעמא דפסולה משום שני סככים ואי אפשר דא"כ לרב חסדא לא מפסיל אלא אם כן מופלג ד' דהא איהו אמר לעיל ארבעה וכיון דמיפלגי ד' תו לא מצי למימר אכל לנאותה כשרה דהא איהו פסיל לקמן [ע"צ] צנויי סוכה המופלגין ד' מן הסכך משום שני סככין:
צקרמין המצויירין.
מעשה אורג כגון בגדי צבעונין שקורין אוצריי"ן:
ובסדינים המצויירין.
שזורתן צולטת כגון מעשה רוקס או מעשה אורג שקורין גלישק"ש:
יטום שמינס.
נותנין צכוסות של זכוכית לנוי:

סוכה פרק ראשון סוכה

אמר רב הונא טפח.
אע"ג דלקמן פרק הישן (דף כג:) אמרינן חצוט רמי הכא לא שייך:

שלא מצינו מקום פחות מד'.
היינו לענין רשות היחיד וכרמלית כדפירש צקוטערס ולענין גובה נמי אשכחן צריש חלון

(עירובין דף עו.)
ליחשז כפתח:

פירים עליה סדין מפני החממה.
כתבז צתשובת הגאונים

הא דקמני פירס עליה סדין מפני החמה או תחמיה מפני הנשר פסולה היכא דחממה מרובה מללטה צלא סדין אכל אם יש צלמה מרובה מתחתה כשרה ואין הסדין פוסלתה והיינו כמו שפירשתי"ז לעיל דאין מצטרף סכך פסול צהדי סכך כשר כיון דצלא פסול צלמה מרובה וכענין זה מפר"ת מפני החמה שמיצשת את הסכך וממוך קך היה נעשה חממה מרובה וכן תחתיה מפני הנשר ואם היו עלין נושרין היה חממו מרובה והסדין מונען מליפול וכיון שהסדין גורס שעל ידו צלמו מרובה מחממו פסול אכל לפירוש הקוטערס קשה דלמה יפסל מפני שמגין על האדם מפני החמה ומן הקיסמין מאי שנא מללאותה ועוד מלינו לקמן פרק הישן (דף סז:) צרי' יוחנן צצרי אילעי כשהגיעה חמה למרגלותיו עמד ופרס עליו סדין:
עד

לדירה והכי דמי דלא גבוי עשרה מכלל דתנא קמא סבר אע"פ שאינה ראויה לדירה פסולה כי אחא רב דימי אמר אמרי במערבא יאם אין התחתונה יכולה לקבל כרים וכסתות של עליונה התחתונה כשרה מכלל דתנא קמא סבר אע"פ שאינה ראויה לקבל פסולה איכא בינייהו דיכולה לקבל על ידי הדחק:
בתרגי' יפירס עליה סדין מפני החמה או תחתיה מפני הנשר או שפירס ע"ג הקינוף פסולה אבל פורס הוא על גבי נקליטי המטה:
גב' אמר רב חסדא הלא שנו אלא מפני הנשר אבל לנאותה כשרה פשיטא מפני הנשר תנן מ"ד הוא הדין דאפילו לנאותה והאי דקתני מפני הנשר אורחא דמילתא קתני קמ"ל לימא מסייע ליה ^(א)סיככה כהלכתה ועיטרה בקרמין ובסדינין המצויירין ותלה בה אגוזין שקדים אפרסקין ורמונים ^(ב)פרכילי ענבים ועמרות של שבולין יינות שמנים וסלתות אסור להסתפק מהן **עד**

טפח
על טפח צרום טפח
מציא אם הטומאה וחוצץ צפוי הטומאה.
הלכה למשה מסיני הוא אכל פחות מטפח לא מציא ולא חוצץ לא מציא את הטומאה [אם] טומאה תחת ראשו אחד וכלים תחת ראשו שני והיא קורה ארוכה ורחבה טפח וראויה להציא טומאה לא מיימי משום דליכא רום הפסק טפח ממנו ולקרקע ולא חוצץ אם יש כלי על גבה כנגד הטומאה אפילו עד לרקיע טמא דטומאה רגלוא שאין לה אהל טפח צוקעת ועולה:
שלא מלינו מקום חסוב.
להיות רשות לעצמו לא כרמלית ולא רה"י פחות מארבעה כדאמר צינאות השבת (דף קיג ז.) והכל נמי לאו רשות לעצמו היא לאקרויי סוכה תחת סוכה:
דהכשרה כך פסולה.
משום שמי סוכות פסלה קרא וכי לית בה צעליונה הכשר סוכה לאו סוכה היא ולא פסלה:
אי נימא דיוורין ממש.
שאין בה אדם:
אטו דיוורין גרמי.
מכל מקום סוכה תחת סוכה היא:
אלא לאו שאינה ראויה לדירה והכי דמי דלא גבוי י' מלל דס"ק כו'.
וקשיא לשמואל מדרבנן:
כי אהא רב דימי אמר אמרי צמערצא.
האי אין ראויה לדירה דקאמר ר' יהודה לאו פשאין גבוי קאמר דא"כ לת"ק נמי כשרה אלא כשאין צריאה וחזקה לקבל כסמות וכרים של עליונה ולישן תחתונה כשרה מהאי טעמא דשמואל דכהכשרה כך פסולה וכיון דעליונה לא חזיא למידר בה שהרי אין תחתונה מקבלתה לא פסלה:
ופרכינן מכלל דס"ק סבר כו'.
סוף סוף שמע מינה דרבנן לית להו דשמואל והוא הדין לשאינה גבוייה כו':
**דרבנן סברי כיון דיכולה לקבל צדוחק שם סוכה על העליונה ומיפסלא התחתונה ורבי יהודה סבר כיון דליכא תשמישא להדיא לאו שם סוכה עלה דעליונה:
בתרגי' הנשר.**
שלא יהו עליון וקיסמין נושרין על שלחנו וסדין דבר המקבל טומאה הוא ופסול לסכך כדלקמן (דף יא.).

או שפירם על גבי קינוף.
כלומר או אפילו לא פירסו מפני הנשר אלא לנוי על מטמו:
על גבי קינוף.
הן ד' קונדיקין לד' רגלי המטה וגבוהין ומניח כלונסות מזה לזה על גביהן ופורס עליהן סדין ומרחיקן מן הסכך דהשתא לא משום מסכך כדבר המקבל טומאה מיפסלא דהא לאו לסוכרי שעתם התם:
פסולה.
משום דאינו יושב צסוכה דאהל מפסיק צינייהם:
אכל פורס הוא על גבי נקליטי המטה.
שאינן אלא שנים והן יושאין צאמצע מטה אחד למראשותיה ואחד לרגליה ונותנין כלונסא מזה לזה ופורסין עליו סדין והוא משפע לכאן ולכאן ומשום דאין לה גג טפח רחב למעלה לא מיקרי אהל:
גב' ל"ש אלא מפני הנשר.
דשויה סכך להגין הלכך מפסיל משום מקבל טומאה:
אכל לנאותה.
אין שם סכך עליה וכשירה.
וי"מ טעמא דפסולה משום שני סככים ואי אפשר דא"כ לרב חסדא לא מפסיל אלא אם כן מופלג ד' דהא איהו אמר לעיל ארבעה וכיון דמיפלגי ד' תו לא מצי למימר אכל לנאותה כשרה דהא איהו פסיל לקמן [ע"צ] צנויי סוכה המופלגין ד' מן הסכך משום שני סככין:
צקרמין המצויירין.
מעשה אורג כגון בגדי צבעונין שקורין אוצריי"ן:
ובסדינים המצויירין.
שזורתן צולטת כגון מעשה רוקס או מעשה אורג שקורין גלישק"ש:
יטום שמינס.
נותנין צכוסות של זכוכית לנוי:

הכל

.י

עין משפט ונר מצוה

סא א מ"י פ"יג מלכו' טומאת מת הלכה א':
סב ב ג מ"י פ"יה מהל' סוכה הלכה כב סמג עשין מג טו"ש"ע א"ח סי' תרכט סעיף א':
סג ד ד מ"י שם הלכה יו סמג שם טו"ש"ע א"ח סי' תרכט סעיף יט וסימן תרכט סעיף ד':
סד ו מ"י פ"ו מלכות סוכה הלכה עז סמג שם טו"ש"ע א"ח סימן תלת סעיף ב':

לענין רש"י

אובריי"ן (אובריי"ן).
בדים מוקשטים
בדונמאות צבעוניות.
גלישק"ש
(גנלישקיש"ש).
קישוטים
רקומים בולטים.

רבינו חננאל (המשך)

ידי הדחק, [נר] טפחים דירה ע"י הדחק] היא.
וכן אהא דאמרי' במערבא כל שאין (העליונה) [תחתיתו] יכולה לקבל כרים וכסתות של עליונה.
כלי שנויא הכא והכא חדא, התם לדירה והכא לקבל, על ידי הדחק.
פ"סקא פרס עליה סדין מפני החמה או תחתיה מפני הנשר.
דלא יהון טריפן דסוכה תתנין על התשמיסים כעידנא דאכיל.
או שפרס סדין על גבי הקינופות, שהן ד' קינופות בד' קצות המטה פסולה.
אבל פורס הוא על נקליטי המטה, שהן שנים באמצע המטה, כגרגסינן בירושלמי רב ביבי בשם ר' יוחנן שכן הוא עושה חלל באצילי ידו.
כלומר אם הוא מכוסה בסדין ומעמיד שתי זרועותיו, ושתי ידיו עומדות על גופו והסדין עליהן, נמצאו זרועותיו בולטין ועולין מצדדין כנקליטי המטה והסדין עליהם.
לפיכך על גבי נקליטין כשרה כי כזרועותיו הן חשוכין.
פירש גאון קינופות ד' עמודין עומדין במטה, ועליהן מלמעלה ד' עמודים ברוחב ופורסין עליהן סדינין, ונקראין בבבל טראמא.
נקליטין, שני עמודין, עומדין, עשויין כפתח העשוי בפאת המטה שהיא מסגרתה, משני צדדין.
אמר רב חסדא זה ששינוי פסולה דרוקא מפני הנשר אבל לנאותה כשרה.
ואתיין לסייעי מהא דתניא, סיככה כהלכתה ועיטרה בקרמין ובסדינין המצויירין ותלה בה אגוזים אפרסקין כו', אסור להסתפק מהן